

Vergaderjaar 2024–2025

33 037

Mestbeleid

Nr. 599

VERSLAG VAN DE RAPPORTEURS

Vastgesteld 23 april 2025

Introductie

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) heeft ons aangesteld als rapporteurs voor de evaluatie en mogelijke herziening van de Nitraatrichtlijn¹.

In het werkprogramma voor het jaar 2024 kondigde de Europese Commissie reeds een evaluatie aan van de Nitraatrichtlijn.² In de visie voor landbouw en voedsel van 19 februari 2025 werd duidelijk dat de evaluatie tegen het einde van 2025 wordt verwacht.³ De evaluatie zou mogelijk kunnen leiden tot een herziening van de Nitraatrichtlijn. Daarnaast lopen op dit moment de onderhandelingen over het RENURE voorstel⁴ in het Nitraatcomité. Gelet op de nauwe samenhang van dit voorstel met de evaluatie en mogelijke herziening van de Nitraatrichtlijn hebben wij dit onderwerp ook aan de orde gesteld bij de gevoerde gesprekken.

In dit tussentijdse verslag zullen wij rapporteren over gesprekken die wij met de Europese Commissie hebben gevoerd op twee niveaus; op het politieke niveau met Eurocommissaris Roswall, verantwoordelijk voor milieu, waterweerbaarheid en concurrerende circulaire economie, en op hoog ambtelijk niveau met vertegenwoordigers van DG Environment. Daarbij zullen wij onze bevindingen delen en een voorstel doen voor het vervolg van het rapporteurschap.

¹ Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen.

² COM(2023)638 Mededeling van de Commissie aan het Europees parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Werkprogramma van de Commissie 2024 – Vandaag resultaten boeken om klaar te zijn voor morgen.

³ COM(2025)75 MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S Een visie voor landbouw en voedsel Samen de landbouw- en voedselsector van de EU aantrekkelijk maken voor de toekomstige generaties.

⁴ Draft Commission Directive amending Council Directive 91/676/EEC as regards the use of certain fertilising materials from livestock manure.

Aanbevelingen van de rapporteurs

Dit tussentijds verslag kan door de commissie LVVN worden betrokken bij de toekomstige commissiedebatten over de Landbouw- en Visserijraad en bij het commissiedebat Mestbeleid op 19 juni 2025.

De commissie LVVN kan een reactie van de Minister vragen op de bevindingen in het tussentijdse verslag, zodat deze informatie kan worden betrokken bij toekomstige commissiedebatten over de Landbouw- en Visserijraad en bij het commissiedebat Mestbeleid op 19 juni 2025.

De commissie LVVN kan de Minister vragen om een tweemaandelijks brief met een update over de stand van zaken voor de ontwikkeling van het 8^e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Daarbij kan de Minister worden gevraagd aan te geven welke stappen er zijn gezet, wat de volgende stappen in het proces zijn en welke maatregelen worden overwogen. Daarbij kan de Minister tevens worden gevraagd aan te geven hoe dit zich verhoudt tot een eventuele nieuwe aanvraag voor derogatie.

Doel van het EU-rapporteurschap

Het rapporteurschap richt zich op de evaluatie van de Nitraatrichtlijn en de daaropvolgende mogelijke herziening van de Nitraatrichtlijn. Het rapporteurschap heeft enerzijds als doel om de informatiepositie van de Kamer te versterken en anderzijds om te zorgen voor aandacht en tijdige behandeling zodat het dossier zo optimaal mogelijk kan worden behandeld in de Kamer.

Bevindingen van de rapporteurs

Evaluatie Nitraatrichtlijn

De Europese Commissie geeft aan dat dit sinds de start van de Nitraatrichtlijn de eerste integrale evaluatie is van de richtlijn. Bij de evaluatie zal de Europese Commissie onder andere kijken naar de samenhang tussen de Nitraatrichtlijn en andere Europese wetgeving zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Verder zal de Europese Commissie kijken naar de kosten van implementatie van de richtlijn, directe voordelen van de richtlijn, mogelijkheden voor vereenvoudiging en mogelijkheden voor vermindering van administratieve lasten. Centraal staat uiteindelijk de vraag in welke mate de richtlijn geschikt is om de gestelde doelstelling te behalen, namelijk om waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen.

Evaluatie Nitraatrichtlijn: krachtenveld

Uit de gesprekken met de Europese Commissie komt naar voren dat Nederland in een unieke situatie zit wanneer het gaat om de problemen rondom mest- en stikstofbeleid. Het lijkt er tot op heden dan ook op dat Nederland één van de weinige landen is die grote problemen ervaart met de implementatie van de Nitraatrichtlijn. Dit is ook terug te zien in het zeer geringe aantal lidstaten met een derogatie. Dit speelt eigenlijk alleen nog maar in Nederland en Ierland. Denemarken heeft lange tijd ook gebruik gemaakt van de derogatiemogelijkheid, maar heeft inmiddels een alternatieve aanpak gevonden om aan de normen uit de richtlijn te voldoen.

Om het krachtenveld beter in kaart te kunnen brengen zullen wij de commissie LVVN voorstellen om een ECPRD⁵ vraag uit te zetten onder lidstaatarlementen.

Evaluatie Nitraatrichtlijn: aanpassing 170 kg / ha norm lijkt onwaarschijnlijk

Alhoewel de Europese Commissie nog niet vooruit wil lopen op de uitkomsten van de evaluatie van de Nitraatrichtlijn, lijken de signalen over de toekomst van de 170 kilogram per hectare (kg/ha) norm in de Nitraatrichtlijn helder. Het lijkt zeer onwaarschijnlijk dat de 170 kg/ha norm zal worden verlaagd. Dit komt ook omdat Nederland redelijk alleen lijkt te staan in de problematiek omtrent deze norm. De Eurocommissaris gaf ook aan dat de insteek van de evaluatie niet is om milieustandaarden te verlagen, maar dat de focus met name komt te liggen op vereenvoudiging en ondersteuning bij implementatie.

Derogatie

De Europese Commissie benadrukt dat zij lange tijd flexibel is geweest voor Nederland met het verstrekken van een derogatie. Echter heeft dit volgens de Europese Commissie tot onvoldoende resultaten geleid als het gaat om de verbetering van waterkwaliteit en het voldoen aan milieunormen. De Europese Commissie lijkt de bal nu dan ook bij Nederland te leggen om met maatregelen te komen zodat hierin (voor wat betreft de verbetering van de waterkwaliteit) stappen worden gezet. De Europese Commissie benadrukt daarbij dat de Nitraatrichtlijn zo is opgezet dat lidstaten veel vrijheid hebben bij het kiezen van de maatregelen die passen bij de lidstaat om de doelstellingen uit de richtlijn te behalen. Daarbinnen geeft de Europese Commissie aan graag met Nederland mee te denken. De Europese Commissie benadrukt in deze context ook dat het haar rol is om het gelijk speelveld in Europa te bewaken. Het feit dat andere lidstaten wel een manier hebben gevonden om aan de Nitraatrichtlijn te voldoen, inclusief Denemarken die tot voor kort ook gebruik maakte van een derogatie, maakt ook dat de Europese Commissie zich terughoudend opstelt ten aanzien van een eventuele nieuwe derogatie. Totdat er een stevig pakket op tafel ligt ten aanzien van het mestbeleid lijkt het dan ook zeer onwaarschijnlijk dat een derogatie aan Nederland opnieuw verleend zal worden.

RENURE

Tijdens het Nitraatcomité van 31 mei 2024 heeft de Europese Commissie het RENURE voorstel gepresenteerd. Tot op heden heeft er nog geen besluitvorming plaatsgevonden over dit voorstel (de laatste vergadering vond plaats op 20 maart 2025). Volgens de Europese Commissie hebben enkele lidstaten zorgen geuit over de gevolgen van het voorstel voor het al dan niet blijven bestaan van een gelijk speelveld.

Terugkoppeling over de ondernomen activiteiten

Gesprek met DG Environment van de Europese Commissie

Op donderdag 10 april 2025 hebben wij een gesprek gevoerd met een delegatie van DG Environment die verantwoordelijk is voor de evaluatie en implementatie van de Nitraatrichtlijn. De Europese Commissie heeft een toelichting gegeven op de opzet en het doel van de evaluatie.

⁵ ECPRD staat voor European Centre for Parliamentary Research and Documentation, een interparlementair netwerk.

Vervolgens hebben wij naar een aantal specifieke aspecten gevraagd, namelijk het krachtenveld ten aanzien van de evaluatie en implementatie van de richtlijn, de waarschijnlijkheid van een eventuele aanpassing van de 170 kg/ha norm, de mogelijkheden voor een derogatie voor Nederland en de stand van zaken ten aanzien van het RENURE voorstel.

Gesprek met Eurocommissaris Roswall

Op donderdag 10 april 2025 hebben wij als rapporteurs deelgenomen aan het gesprek tussen Eurocommissaris Roswall en de vaste commissie Infrastructuur en Waterstaat en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Tijdens het gesprek is het onderwerp van de Nitraatrichtlijn door ons als rapporteurs en door verschillende andere leden van de commissie LVVN aan de orde gesteld.

Vervolg van het EU-rapporteurschap

Gelet op de interessante uitkomsten van het gesprek met DG Environment van de Europese Commissie zijn wij voornemens om nog voor het aankomende commissiedebat mestbeleid in juni een gesprek te organiseren voor de commissie LVVN met vertegenwoordigers van DG Environment van de Europese Commissie. Daarnaast zullen wij de commissie LVVN voorstellen om een ECPRD vraag uit te zetten onder andere lidstaatparlementen. Dit om in kaart te brengen hoe het krachtenveld eruit ziet ten aanzien van de evaluatie en mogelijke herziening van de Nitraatrichtlijn en het RENURE voorstel. Ook zullen wij de commissie LVVN voorstellen om via parlement & wetenschap enkele wetenschappelijke factsheets of position papers op te vragen over de wetenschappelijke onderbouwing van de 170kg / ha norm in de Nitraatrichtlijn.

Van Campen
Holman
Vedder